

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา
อิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS OF
PRIVATE ISLAMIC SCHOOLS AT THE SECONDARY LEVEL, AO LUEK
DISTRICT KRABI PROVINCE, UNDER THE OFFICE OF THE PRIVATE
EDUCATION COMMISSION

¹โรสนีย์ หลีหมัด, ²สิทธิชัย มูลเขียน, ³สุรัตน์ ศรีดาเดช และ ⁴ประกอบ สารวรรณ

¹Rotsanee Limat, ²Sittichai Moonkein And ³ Surat Sridadet

And ⁴Prakob Sarawan

¹มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่, ประเทศไทย

¹NORTH-CHIANG MAI UNIVERSITY, THAILAND

¹rosenee2563@gmail.com, ²sittichai @northcm.ac.th, ³surat@northcm.ac.th,

⁴prakob@northcm.ac.th

Received : March 3, 2023; **Revised :** March 28, 2024; **Accepted :** April 30, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประชากรและแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมทั้งสิ้น จำนวน 113 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับ

¹ นักศึกษา, หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

² อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

³ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

⁴ อาจารย์ ดร., หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยนอร์ท-เชียงใหม่

มาก และอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการทำงานเป็นทีม และมีส่วนร่วม ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ และด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภ่อ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาในการคิดวิสัยทัศน์เพื่อการบริหารสถานศึกษา และเรื่องการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีสถานศึกษา โดยมีการจัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ ควรมีแนวทางในการประเมินผลการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา จากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ควรให้สถานศึกษาได้มีการจัดการความรู้ที่หลากหลาย เพื่อนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรช่วยกันคิด ช่วยกันระดมสมองในการเสนอแนะความคิดเห็นหรือการตัดสินใจในการบริหารสถานศึกษา ควรมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายๆฝ่ายรวมถึงชุมชนให้ปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม,โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา, อำเภ่อ่าวลึก จังหวัดกระบี่,

Abstract

The objective of the research is to study the innovative leadership of administrators of private Islamic schools at the secondary level, Ao Luek District, Krabi Province. Under the Office of the Private Education Commission. The population and data sources used in the study were teachers and educational personnel, a total of 113 people, and 5 experts interviewed. Tools used include questionnaires and interviews. Data were analyzed using statistics, frequency, percentage, mean, and standard deviation. and content analysis. The results of the research found that the innovative leadership of school administrators in private Islamic schools at the secondary level, Ao Luek District, Krabi Province Under the Office of the Private Education Commission. Overall, it is at a high level and is at a high level in every aspect arrange the average values from highest to lowest is the aspect of teamwork and participation, the use of digital technology in terms of creating an atmosphere of innovative, organization, vision and creativity respectively. Guidelines for developing innovative leadership of school administrators in private Islamic schools at the secondary level, Ao Luek District, Krabi Province Under the Office of the Private Education Commission. There should be training to provide knowledge, to educational institution administrators in devising a vision for educational institution administration and planning for educational quality development and the school's annual action plan. There is a prioritization of problems and needs. There should be guidelines for evaluating the use of technology in educational institutions from

many parties involved educational institutions should be able to manage a variety of knowledge. To lead to innovation development. There should be an opportunity for personnel in the organization to think together, help brainstorm together, to suggest opinions or decisions in the administration of the educational institution. There should be integration of cooperation from many parties, including the community, to work in order to improve the quality of education.

Keywords: Innovative leadership, private Islamic schools at the secondary level, Ao Luek District Krabi Province.

บทนำ

นวัตกรรมเป็นการนำเอาแนวคิด หรือความคิด ที่สร้างสรรค์ไปสู่การทำให้เกิดผลผลิต หรือวิธีการทำงานที่เป็นประโยชน์ที่ดีขึ้นกว่าเดิมไม่ว่าจะเป็น การคิดค้น และพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ หรือวิธีการทำงานใหม่ที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นวัตกรรม ไม่ใช่เพียงแค่การทำสิ่งที่แตกต่างไปจากเดิมเท่านั้น แต่หมายถึงสิ่งที่ทำให้เกิดผลกระทบในด้านบวก แก่องค์กร และสังคม การคิดสร้างสรรค์เพียงอย่างเดียวไม่ก่อให้เกิดนวัตกรรมภายในองค์กรได้ แต่ต้องมีการนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร (ชัยเสกฐ์ พรหมศรี, 2561 : 417) อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยของ จันทนา แสนสุข (2557 : 34-38) พบว่าปัญหาและอุปสรรคที่ปิดกั้นการพัฒนาและการปรับปรุง เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ต่างๆของผู้เรียนนั้นมักเกิดจากการไม่มีวิสัยทัศน์และผู้บริหารการศึกษาไม่มีภาวะผู้นำในด้านการเปลี่ยนแปลง มักยึดติดอยู่กับสิ่งเดิม ไม่พัฒนาตนเองให้เท่าทันกับโลก ส่งผลให้องค์กรหรือสถานศึกษานั้นล้าหลัง ไม่สามารถแข่งขันกับผู้อื่นได้ ผู้บริหารสถานศึกษาสมัยใหม่ต้องมีคุณสมบัติภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะ การคิดเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนี้ต้องเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของการทำให้ สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม เพื่อทำให้เกิดผลลัพธ์ที่มีคุณค่าและมีคุณภาพ พยัต วุฒิรงค์ (2557 : 196-200) ได้กล่าวไว้ว่า สาเหตุที่ทำให้องค์กรต้องสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นในองค์กร คือสภาพแวดล้อมภายนอกองค์กร เช่น เทคโนโลยี สภาพเศรษฐกิจ สังคมหรือการเมืองที่เปลี่ยนแปลง ไป เป็นต้น ทำให้หลายองค์กรจำเป็นต้องปรับปรุงกระบวนการทำงานให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นโดยใช้นวัตกรรมเป็นตัวขับเคลื่อน เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันหรือเพื่อสร้างชื่อเสียง ขององค์กรและพนักงาน โดยการทำให้มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ผู้นำขององค์กรนวัตกรรมคือ ผู้ที่มีอิทธิพลต่อความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม รวมทั้งศักยภาพของทรัพยากร สภาพแวดล้อม ในองค์กร การสร้างวัฒนธรรมในองค์กร นวัตกรรมในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ คิดใหม่ ทำใหม่ เพื่อแก้ไข ปัญหาและพัฒนาองค์กร นวัตกรรมเกิดขึ้นได้ด้วยฝีมือของมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่นพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ มีโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 4 โรงเรียนประกอบด้วยโรงเรียนประกอบธรรมอิสลาม โรงเรียนสุกุลศาสนวิทยาระบี่

โรงเรียนประทีปธรรมมูลนิธิ โรงเรียนสันติวิทยา มีครูและบุคลากรทางการศึกษา 113 คน จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภอลำลูกเกด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่ ในเบื้องต้นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประกอบธรรมอิสลาม (เพ้ารีย์ กองสิน, 2 สิงหาคม 2566) พบว่า ผู้บริหารยังขาดด้านการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรม คือ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้ความสำคัญกับการสร้างวัฒนธรรมของสถานศึกษาให้เป็นองค์กร ที่เห็นคุณค่าของนวัตกรรม ควรจัดบรรยากาศของสถานศึกษาให้มีความพร้อมในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และจัดกิจกรรมส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของบุคลากรในสถานศึกษาเพื่อต่อยอดแนวคิดนวัตกรรมใหม่ๆในสถานศึกษาต่อไป ได้สัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสุกุลศาสนวิทยากระบี่ (ยุทธนา ดำกระ, 5 สิงหาคม 2566) พบว่าควรส่งเสริมบุคลากรให้มีการพัฒนาความรู้ พัฒนาในด้านเทคโนโลยี สารสนเทศ สื่อสารแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อนำแนวคิดใหม่ ๆ มาสร้างเป็นนวัตกรรม สนับสนุนหรือให้รางวัลให้กับบุคลากรที่สร้างนวัตกรรมใหม่ที่มีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนา สถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนประทีปธรรมมูลนิธิ (วิทยา เรืองสมุทร, 7 สิงหาคม 2566) ได้กล่าวว่า องค์กรต้องนำเสนอความล้มเหลว ไม่ใช่ชื่นชมแต่ความสำเร็จเพราะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมต้องอาศัยความล้มเหลวเป็นพื้นฐานหากไม่ยอมให้เกิดความล้มเหลวเลยก็ไม่มีทางที่จะสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นได้

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน และผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของตนเอง และเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการศึกษา ไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐาน และภารกิจของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ระดับมัธยมศึกษาอำเภอลำลูกเกด จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภอลำลูกเกด จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาของ โรงเรียนสกุลาสาสน์วิทยากระบี่ โรงเรียนประกอบธรรมอิสลาม โรงเรียนประทีปธรรมมูลนิธิ โรงเรียนสันติวิทยา ระดับมัธยมศึกษาอำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ปีการศึกษา 2566 รวม 4 แห่ง จำนวน 113 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยใช้กรอบกรอบแนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากงานวิจัย มาจากแนวคิดของ บริพัทธ์ สารผล (2565:7) จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560:16) สะพิชุติน เจมมู (2563) แพรพรรณ เปรมลาก (2565:6-7) ศิริพร พงษ์เนตร 2564: 16-18) ปุญญพัฒน์ สิงห์จารย์ 2564: 8) ปิยโชติ รอดหลง (2565:12) จิตินันท์ นันทะศรี (2563: 84) สาธ ทรัพย์รวงทอง (2566: 309) สุนทรี อร่ามเรือง และคณะ (2566:267) จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล 4) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม 5) ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มี 5 ด้าน จำนวน 50 ข้อ

3.2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเชิงปริมาณ สถิติที่ผู้วิจัยใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (σ)

การวิจัยเชิงคุณภาพ คือ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และสังเคราะห์ข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน

ตาราง 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมและรายด้าน

ที่	ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	ระดับภาวะผู้นำ		แปลผล
		μ	σ	
1	ด้านมีวิสัยทัศน์	3.61	0.53	มาก
2	ด้านความคิดสร้างสรรค์	3.55	0.59	มาก
3	ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล	3.75	0.58	มาก
4	ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม	3.85	0.60	มาก
5	ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม	3.69	0.66	มาก
	โดยรวม	3.69	0.30	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านเทคโนโลยีดิจิทัล อยู่ในระดับมาก รองลงมา ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก ด้านมีวิสัยทัศน์อยู่ในระดับ รองลงมา และในระดับสุดท้าย ด้านความคิดสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก

2.แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภออ่าวลึก จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ประกอบด้วย 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการเลือกใช้นวัตกรรมทั้งวิธีการและกระบวนการที่แปลกใหม่ และมีความเหมาะสมในบริหารงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรสร้างทางเลือกและยอมรับทางเลือกในการปฏิบัติงานอย่างหลากหลาย 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างวัฒนธรรมการทำงานและบรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลายในจัดการการเรียนรู้ และองค์ความรู้ภายในสถานศึกษารวมถึงการถ่ายทอด เผยแพร่ 4) ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความร่วมมือ ร่วมใจในการปฏิบัติงาน โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลาย ๆ ฝ่าย 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดทิศทางที่ชัดเจน ในการพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม

อภิปรายผล

1.ด้านมิวสิคัล คือ ควรมีการจัดอบรมให้ความรู้ให้กับผู้บริหารตั้งแต่เริ่มคิดวิสัยทัศน์ สถานศึกษา และเรื่องแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปีสถานศึกษา ควรมีการสร้างวิสัยทัศน์ให้สอดคล้องกับทิศทางการศึกษา ต้องเริ่มจากการศึกษา ยุทธศาสตร์ชาติ ศึกษาแผนพัฒนาเศรษฐกิจ จุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ จุดเน้นต้นสังกัด จุดเด่น สถานศึกษา และนำมาวิเคราะห์ SWOT ควรมีการวิเคราะห์ข้อมูล (SWOT) สามารถมองเห็นภาพอนาคตที่จะเกิดอะไรขึ้นอีก 3-5 ปี แนวโน้มสิ่งที่จะเกิดจากการประมวลผล จากข้อมูลอดีตและปัจจุบันนำมาใช้ในการกำหนดทิศทางองค์กร เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์แนวโน้ม ทิศทางการเปลี่ยนแปลง โดยมีการมุ่งเน้นให้เกิดการพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้นและถ่ายทอดสู่แนวปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการ สร้างโอกาสในการพัฒนาได้ทุกสถานการณ์ มีกระบวนการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ การสร้างความไว้วางใจหรือสร้างความเชื่อมั่นให้กับวิสัยทัศน์ของตนเอง เสริมแรงจูงใจ ให้ครูปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ สอดคล้องกับแพรวพรรณ เปรมลาภ (2565 : 81) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องวิเคราะห์ตนเองให้รู้ข้อดี ข้อเด่น ข้อบกพร่องของตนเองเพื่อพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารที่มีบุคลิกภาพที่ดีขึ้น รวมถึงต้องเรียนรู้และฝึกฝนทักษะการสื่อสาร หลักจิตวิทยาสำหรับการบริหาร และเลือกใช้รูปแบบให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญ กับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพราะวิสัยทัศน์เป็นเครื่องมือสำคัญในการนำพาองค์กรให้บรรลุจุดมุ่งหมาย และเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สถานศึกษาจะต้อง ดำเนินการให้บรรลุวิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่ตั้งไว้จึงการมีวิสัยทัศน์ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ทำให้สถานศึกษามองเห็นภาพอนาคตสถานศึกษาที่แวดล้อมด้วยนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา

2.ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ คือ ควรมีการสำรวจข้อมูลขององค์กรเพื่อทราบถึงปัญหาและความต้องการ จัดลำดับความสำคัญของปัญหาและความต้องการ ควรส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้ประพฤติเป็นแบบอย่างแก่ผู้พบเห็นและเป็นผู้ที่มีระเบียบวินัย สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษา ควรใช้กระบวนการ PDCA ในการวางแผนเพื่อพัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ทุกกลุ่มงาน มีการวางแผน ดำเนินการ ตรวจสอบและประเมินผลจนถึงการปรับปรุงพัฒนาและรายงานผล เป็นเพราะว่าความสามารถในการมองเห็นความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆ การขยายขอบเขตความคิดออกไปจาก กรอบความคิดเดิมที่มีอยู่สู่ความคิดใหม่ๆ ที่ไม่เคยมีมาก่อน การคิดเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นการคิดเพื่อการเปลี่ยนแปลงจากสิ่งเดิมไปสู่สิ่งใหม่ที่ดีกว่า ซึ่งจะได้ผลลัพธ์ที่ต่างไปโดยสิ้นเชิงหรือที่เรียกว่า "นวัตกรรม" (Innovation) สอดคล้องกับ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560 : 119-120) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ปทุมธานี ผู้บริการสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีความรอบรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน คิดกว้าง คิดไกล คิดอย่างสร้างสรรค์ มองสิ่งที่เกิดขึ้นต่างไปจากสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สามารถคิดได้อย่างรวดเร็วรอบคอบ มุ่งการทำงานร่วมกันเป็นทีมไว้ซึ่งกันและกันมีมนุษยสัมพันธ์และทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติงาน

3.ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล คือ ควรมีแนวทางในการประเมินผลการนำเทคโนโลยีมาใช้ในสถานศึกษา จะต้องมีการประเมินจากหลายฝ่าย เช่น ผู้สอนประเมินผู้เรียน ผู้เรียนประเมินตนเอง หรือการประเมินโดยผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น ผู้ปกครอง เป็นต้น ควรมีการปรับเปลี่ยนการทำงานโดยนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ และมีทีมงานที่สำคัญในการวางแผนการจัดหา การสอนการใช้งานต่อคณะครู ควรนำเทคโนโลยีกับการจัดการเรียนรู้และการบริหารงานนั้นเป็นสิ่งสำคัญมากที่จะทำให้งานมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล มีข้อมูลสารสนเทศที่ถูกต้องชัดเจน โดยทางโรงเรียนต้องจัดหา จัดทำระบบเทคโนโลยีในโรงเรียนให้มีใช้อย่างเพียงพอ ทันสมัยและจะต้องมีครูที่มีความรู้ความสามารถด้านเทคโนโลยี ผู้บริหารจะคอยดู นิเทศ กำกับติดตามอยู่เสมอ ทั้งตามกำหนดเวลา และนอกเหนือเวลา เพื่อสนับสนุน ช่วยเหลือแนะนำ อบรมรู้ปัญหา อุปสรรค/ความสำเร็จ ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ควรมีการประเมินผลจากทักษะความสามารถ การใช้ ความเข้าใจ การสร้างและการเข้าถึงเทคโนโลยีดิจิทัล จากการสังเกตพฤติกรรมการใช้คอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ สื่อออนไลน์ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการจัดการเรียนการสอน นิเทศ กำกับติดตาม การปฏิบัติงานการทำงานร่วมกัน ให้มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการนำเทคโนโลยีดิจิทัล ทั้ง 4 ประเภท ได้แก่ Could computing, Mobility Device, Social Netowrk และ Internet of Things มาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา และส่งเสริมให้มีการใช้เข้าถึง จัดเก็บข้อมูล เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและความรู้ รวมทั้งใช้สร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนการสอนใหม่ ๆ เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับ ญัตติฐานฯ หามนตรีและ พรเทพ รู้แผน (2564 : 358) ได้ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย พบว่าการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ประกอบด้วย 3 แนวทาง ดังนี้ 1) ผู้บริหารแสดงวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ให้บุคลากรเข้าใจ ยอมรับ และนำไปปฏิบัติ 2) ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูและบุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาตนเอง ด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การสร้าง นวัตกรรม โดยมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาครูและ 3) ผู้บริหารให้มั่นนโยบายให้ความสำคัญของการ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยมีการสนับสนุนงบประมาณ จัดซื้อ/จัดหาสื่อ อุปกรณ์ ต่าง ๆ เพื่อให้ครู นักเรียน และบุคลากรในสถานศึกษาได้ใช้ประโยชน์

4.ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม คือ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในองค์กรช่วยกัน คิด ช่วยกันระดมสมองในการเสนอแนะความคิดเห็นหรือการตัดสินใจ โดยใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถ ตลอดจนโน้มน้าวให้บุคลากรรวมถึงชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานโดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายๆ ฝ่าย ควรร่วมกัน กำหนดเป้าหมาย

วางแผนงานและบทบาทหน้าที่ในการทำงานให้มีความชัดเจนในการดำเนินงาน ควรเปิดโอกาสและโน้มน้าวให้บุคลากรรวมถึงชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดยมีการบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่ายในการช่วยกันคิด ช่วยกันระดมสมอง ร่วมกันกำหนดเป้าหมายวางแผนงานและบทบาทหน้าที่ เนื่องจากการสร้างทีมงานจะสำเร็จได้ต้องอาศัยทักษะของภาวะผู้นำ และกลยุทธ์การบริหารของผู้บริหารในการสร้างทีมงาน ดังนั้น หากผู้บริหารให้ความสำคัญต่อทีมงาน และสร้างทีมงานที่มีคุณภาพขึ้นมา ทีมงานนั้นจะช่วยสร้างคนที่มีประสิทธิภาพขึ้นมา ช่วยกันคิด ช่วยกันระดมสมอง ด้วยความเต็มใจ จริ่งใจ ใช้ศักยภาพของตนเองอย่างเต็มความสามารถทำงานได้สำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ทั้งนี้เพราะการทำงานเป็นทีมจะทำให้สมาชิกเกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกัน และเห็นแบบอย่างในการทำงานของผู้นำและของเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับบรรพต สรณ (2565 : 123) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างสรรคนวัตกรรมโดยบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่ายเพื่อให้เกิดผลสำเร็จที่ดี เพิ่มขึ้นเนื่องจากมีการคิดวิเคราะห์อย่างรอบคอบทุกด้าน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทำให้บุคลากร รวมถึงชุมชนรู้สึกมีส่วนร่วมและเห็นคุณค่าของนวัตกรรมที่ได้ร่วมกันสร้างสรรค์นั้น ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ปัญหา

5.ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม คือ ควรให้สถานศึกษาได้มีการจัดการความรู้ที่หลากหลาย เช่น การสร้างผลงานนักเรียน การสัมมนา การเขียนวิจัยเผยแพร่ และส่งเสริมให้ครู นักเรียนได้จัดแสดงผลงานและนำเสนอทุกระดับ รวมถึงต่อยอดผลงานนวัตกรรมที่สร้างขึ้นสู่เครือข่ายภายนอกสถานศึกษา ควรมีการกำหนดทิศทาง โครงสร้างองค์กรและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนในการพัฒนาสถานศึกษาให้มุ่งสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม ซึ่งกลไกในการสร้างองค์กรแห่งนวัตกรรมให้ประสบความสำเร็จ องค์ประกอบที่สำคัญคือ องค์กรจะต้องเชื่อมโยงระหว่างทีมงานและองค์ความรู้ต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกองค์กรเข้าด้วยกัน พร้อมทั้งต้องมีการกำหนดเป้าหมาย ทิศทาง รูปแบบองค์กร และวิธีการ ปฏิบัติงานขององค์กรให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ รวมถึงต้องมีการกระตุ้นและจูงใจบุคลากรในแต่ละส่วนงานให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะทำงาน ในส่วนของตนให้สอดคล้องและประสานงานกับหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งภายใน และภายนอกองค์กร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการสร้างคุณค่าแก่องค์กรร่วมกัน สอดคล้องกับ ปญญพัฒน์ สิงห์จารย์ (2564 : 158) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬพบว่าภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา ประชุมชี้แจงเพื่อกำหนดแนวทางการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมให้เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา วางแผนการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา ให้คำแนะนำ ในการบริหารงานแบบกัลยาณมิตร สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรเป็นรายบุคคลในการแสวงหาความรู้ เพื่อพัฒนานวัตกรรม และสร้างผลงานที่มีคุณภาพให้แก่สถานศึกษา สนับสนุนการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้กระตุ้นให้ครู

และบุคลากรเกิดการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกันเต็มศักยภาพ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้บุคลากร เข้าถึงสารสนเทศและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนจัดสถานที่ทำงานให้เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อการเปลี่ยนแปลงองค์กรไปสู่องค์กรนวัตกรรม ประเมินผลการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กร นวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ประเมินผลความพึงพอใจของครูต่อการสร้าง บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษา ปรับปรุงและพัฒนาการ สร้าง บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง และครู ปรับปรุงและพัฒนาการสร้างบรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรมในการทำงานให้ เหมาะสมอย่าง สม่าเสมอ

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

จากการวิจัย ทำให้ทราบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามระดับมัธยมศึกษา อำเภ่อำลักษ์ จังหวัดกระบี่ สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไป น้อย คือ ด้านการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ด้านการสร้าง บรรยากาศแห่งองค์กรนวัตกรรม ด้านมีวิสัยทัศน์ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการเลือกใช้นวัตกรรมทั้งวิธีการและกระบวนการที่แปลก ใหม่ และมีความเหมาะสมในบริหารงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และส่งเสริมให้บุคลากรสร้าง ทางเลือกและยอมรับทางเลือกในการปฏิบัติงานอย่างหลากหลายสู่การพัฒนาองค์กรต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จันทนา แสนสุข. (2559). *ภาวะผู้นำ*. กรุงเทพฯ. : บริษัท ทริบเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น จำกัด.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษาตาม ความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี*. บัณฑิต วิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). *ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์การ : แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ลูตินันท์ นันทะศรี. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ณัฐนิชา หามนตรีและ พรเทพ ฐิพัฒน์. (2564). *แนวทางการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1*. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 7(4), 348-361.

- บริพัฒน์ สารผล. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคล ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
- ปิยโชติ รอดหลง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชัยนาท*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญญพัฒน์ สิงห์จารย์. (2564). *การพัฒนารูปแบบการเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมขอผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปิงกาฬ. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*.
- พยัต วุฒิรงค์. (2563). *การจัดการนวัตกรรม: ทรัพยากร องค์การแห่งการเรียนรู้และนวัตกรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เพ้ารีย์ กองสิน. (2 สิงหาคม 2566). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการ. โรงเรียนประกอบธรรมอิสลาม
- แพรวพรรณ เปรมลาภ. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย :มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ยุทธนา คำกระ. (5 สิงหาคม 2566). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการ. โรงเรียนสกุลาสนวิทยากระบี่
- วิทยา เรืองสมุทร. (7 สิงหาคม 2566). สัมภาษณ์. ผู้อำนวยการ. โรงเรียนประทีปธรรมมูลนิธิ.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานีเขต 2*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- สาธิต ทรัพย์รวงทอง. (2566). *รูปแบบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วารสารวิจัยวิชาการ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์, 6(3),309-323.
- สุนทรี อร่ามเรืองและคณะ. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. วารสารวิชาการ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย บุรีรัมย์. 8(2), 262-272.
- ฮะฟีซุดดิน เจ๊ะมูและวรลักษณ์ ชูกำเนิด. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารอาชีวศึกษา จังหวัดปัตตานี*. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา. 3(2), 65 – 89

